

Breukvlak

Daar sta je dan met je goede bedoelingen. Want die had ik, op weg naar Israël voor het jaarlijkse overleg onze werkgroep. En ik verheugde me op de heilige plaatsen die ik eindelijk zou zien.

‘Onze werkgroep’ is de klimaatwerkgroep van de Wereldraad van kerken waar ik deel van uitmaak. Ieder jaar hebben we een interne vergadering, steeds in een ander land. Dit keer waren we door een Palestijns lid van onze groep uitgenodigd. Een aardige man die ik een paar keer eerder had ontmoet. Problemen verwachtte ik niet, want ons bezoek had niets te maken met de gespannen situatie in Israël en de Palestijnse gebieden. Bovendien had ik een formele uitnodigingsbrief van de Wereldraad bij me.

Toen zondagavond 1 mei om negen uur mijn paspoort op de luchthaven van Tel Aviv werd ingenomen en ik moest wachten tot ik zou worden ondervraagd, was ik niet meteen gealarmeerd. Het was immers de eerste keer dat ik in Israël was. Maar in de wachtkamer zaten twee mede-werkgroepleden, een Duitser en een Zuid-Afrikaan. Zij waren al uren verhoord en hadden zojuist te horen gekregen dat ze het land niet in mochten. Dat verbaasde me zeer.

Vervolgens ontspoon zich een waar nachtmerriescenario. Zonder avondeten werd ik in drie ronden verhoord, steeds met een pauze ertussen. De manier van ondervragen werd steeds grimmiger. Mij werd gevraagd of ik Sophie D. kende, een stafmedewerker van de Wereldraad in Genève en onze logistieke rots in de branding. Ik zei naar waarheid ja. Of ik e-mails van haar had en of ik die kon laten zien. E-mails had ik inderdaad, bijvoorbeeld met het telefoonnummer van de taxichauffeur die al uren op me stond te wachten. Maar laten zien kon ik ze niet, want ik had ze thuis gedownload en de relevante gegevens in mijn smartphone opgeslagen. Fout dus.

Gevangen

Uiteindelijk kreeg ik hetzelfde te horen als de anderen: ik mocht Israël niet in en zou naar Nederland worden teruggevlogen. Na een rit in een arrestantenbusje - op slot en geblindeerd – arriveerde ik om half twee 's nachts in een opvangcentrum, lees gevangenis. Alleen het hoognodige mocht ik meenemen, niet mijn telefoon. Ook mijn paspoort kreeg ik niet terug. Op een stalen brits met een paardendecken, zonder hoofdkussen, probeerde ik wat te rusten. Privacy was er niet, want er zat een raam in de stalen deur. De enige plek waar ik niet kon worden gezien was het toilet. Daar kleepte ik me maar om. 's Ochtends, nadat ik een broodje had gekregen, moest er gedwongen worden ‘gelucht’ op een afgesloten binnenplaats. Ik was de enige vrouw.

Eindelijk kwamen twee mannen me halen die me naar het vliegveld zouden brengen. Wachtend in de gang zag ik twee vrouwen uit een andere cel komen, met een bewaker. Het waren Sophie D. uit Genève en haar nieuwe assistente. Sophie en ik vlogen elkaar zonder woorden in de armen. Ze vertelde dat zij en haar jonge collega drie dagen opgesloten hadden gezeten. Zonder telefoon, zonder privacy. Eén keer had ze haar man mogen bellen die meteen de Zwitserse ambassade had ingeschakeld. Helaas kwamen de waarschuwingen uit Genève voor mij net te laat; anderen waren op het laatste moment hun vliegtuig naar Tel Aviv niet ingestapt. Ineens snapte ik waarom Sophie nooit had gereageerd op mijn smsjes tijdens mijn verhoor: ze zat zelf gevangen.

Nog nooit heb ik zulke lekkere koffie gedronken als aan boord van het Transavia-toestel dat mij naar huis vloog. Het eerste bakkie in bijna een etmaal. Pas op Schiphol kreeg ik mijn paspoort terug dat ongetwijfeld grondig was gecheckt.

Positie Wereldraad

De dagen daarna vielen de stukjes van de legpuzzel in elkaar. Ongeveer de helft van onze groep, met dertien nationaliteiten, was uitgewezen; anderen mochten slechts een deel van Israël in op straffe van detentie als ze toch naar andere gebieden zouden gaan. De Wereldraad was furieus, maar wachtte met een reactie totdat iedereen het land uit was. Op maandag 8 mei kwam eindelijk het officiële protest. Er werd gesproken van ongeëvenaarde en onacceptabele intimidatie. Een klacht werd ingediend bij de Israëlische vertegenwoordiging bij de Verenigde Naties; de Israëlische overheid werd opgeroepen excuses te maken en een onderhoud met de Israëlische ambassadeur aangevraagd. Logisch, zo'n gepeperde toon, als twee van je werknemers drie dagen gevangengezet worden.

Nu zijn we een paar weken verder en probeer ik de balans op te maken. Waarom is dit gebeurd? Toegegeven, de Wereldraad laat zich soms anti-Israëliësch uit. Ook heeft de Wereldraad projecten in de bezette gebieden. Maar die projecten zijn altijd gewelddoos en iets zeggen is niet hetzelfde als iets doen. Toch kan het bijna niet anders of de opstelling van Israël is ingegeven door politieke overwegingen, door de wens iets terug te doen tegen de Wereldraad. Tijdens de laatste verhoorrunde viel mijn ondervrager namelijk op een gegeven moment uit: 'De Wereldraad is een politieke organisatie en jij bent hier naartoe gekomen om te lopen schreeuwen in demonstraties.' Ik was perplex en ontkende die aantijging natuurlijk. Maar achteraf geeft die wel te denken.

Zonder twijfel wordt binnen de Wereldraad wel degelijk genuanceerd over Israël gedacht, er zijn immers toptheologen aan verbonden. Hoe zouden die de worteling van het christendom in het jodendom kunnen negeren? Hoe zouden die, met hun gedegen kennis van eeuwenlange jodenvervolging en de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog, het bestaan van de staat Israël niet kunnen accepteren? Voor een goed begrip is het dan ook van het grootste belang een denkscheiding aan te brengen tussen *het bestaan van* de staat Israël enerzijds, en *de politiek door* de staat Israël anderzijds. Op die manier wordt aan al die mensen die de meest vreselijke familietrauma's met zich meedragen niet het recht ontzegd om eindelijk rustig te leven – de joden. Tegelijkertijd wordt oog gehouden voor de mensen die het slachtoffer zijn van de expansiedrift van die nieuwe staat Israël – de Palestijnen.

Nasleep

Ook ik heb altijd geweigerd partij te kiezen in de kwestie Israël-Palestijnen, als dochter van een moeder met een Tweede Wereldoorlog-trauma, en een vader die als doopsgezind theoloog altijd grondig en oprecht tewerk is gegaan. Bij Kees van Duin ging het altijd om de verbinding christendom-jodendom, om de juiste vertaling van de bijbelteksten en de worteling van het Nieuwe in het Oude Testament. En om geweldloosheid, dat zeker ook. Een voorbeeld dat mij hopelijk mijn verdere leven zal blijven inspireren.

Intussen zitten wij, de mensen die uitgezet zijn, met de gebakken peren. We staan nu natuurlijk op een Israëlische zwarte lijst, en in onze paspoorten staan stempels die problemen kunnen opleveren als we bijvoorbeeld naar de Verenigde Staten reizen. Dat is uitermate onplezierig. De Wereldraad spant zich er dan ook voor in om onze namen te laten zuiveren. Misschien is dat beter en realistischer dan excuses eisen. Want op zichzelf heb ik best begrip

voor het strenge veiligheidsbeleid van de Israëli's, al ben ik wel geschrokken van de krampachtigheid ervan.

Een aantal keren is me gevraagd: 'Wat doet dat nu met jou? Hoe heb je je gevoeld?' Daar kan ik kort over zijn: ik voelde niets, want dat was te gevaarlijk. Iedere vorm van emotie werd meteen verdrongen. Pas toen ik terug was in Nederland kwamen de angst, de machteloosheid en de woede los. Zo werkt dat blijkbaar.

Marijke van Duin

Dit artikel is gepubliceerd in Doopsgezind NL nr. 6, 2 juni 2016